

April 2016
Advies/O&S

ondersteuning

Wmo

nuttig

school

sport

noodzakelijk

vaardigheden

sociale contacten

cultuur

gebied van godsdienst

plezier

sociale samenleving

netwerken

waardering

Vrijwillige inzet in Delft

Vrijwillige inzet, voor jezelf, voor een ander, met elkaar

Vrijwilligerswerk wordt steeds belangrijker in onze samenleving. Miljoenen mensen zetten zich in diverse sectoren in voor de samenleving; in de zorg, in sport, in cultuur en voor het milieu.

Ook binnen Delft zijn vrijwilligers zeer belangrijk voor een leefbare en actieve stad. Vrijwilligers zijn onmisbaar in de participatiesamenleving. Een goede reden om de gegevens over vrijwilligers op een rij te zetten.

In deze factsheet komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Wat verstaan we onder vrijwilligerswerk?
- Waarom houdt de gemeente zich hier mee bezig?
- Wat zijn de (Delftse) cijfers?

Wil je meer informatie over de cijfers? Neem dan contact op met Graziella Vitale van O&S (gvitale@delft.nl).

Wil je meer weten over het onderwerp vrijwilligerswerk? Neem dan met Trudy van der Heijden van Samenleving contact op (tvdheijden@delft.nl).

Vrijwilligerswerk...wat is het precies?

Wat verstaan we onder vrijwilligerswerk?

Met vrijwilligerswerk bedoelen we dat mensen zich in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald inzetten voor anderen of voor de samenleving.

Uit de definitie blijkt dat vrijwilligerswerk een aantal kenmerken heeft:

- het is onbetaald
- het is niet verplicht
- het komt ten goede van anderen of van de samenleving
- er is een zekere mate van organisatie

Motieven voor vrijwilligerswerk

Mensen die vrijwilligerswerk doen hebben daar uiteenlopende motieven voor: de wens om te helpen, zich nuttig te voelen, plichtsbesef, persoonlijke ontwikkeling, vaardigheden leren, carrièremotieven, vrijetijdsbesteding en sociale contacten opdoen. Omgekeerd verhoogt een uitgebreid sociaal netwerk de kans om vrijwilligerswerk te doen. Bovendien is de kans dat mensen zich actief inzetten voor een organisatie of vereniging veel groter als ze gevraagd worden om vrijwilligerswerk te doen dan als ze op eigen initiatief moeten beginnen.

Verschillen in vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk kan verschillen in de duur van de werkzaamheden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen structureel vrijwilligerswerk en episodisch vrijwilligerswerk. **Structureel vrijwilligerswerk** wordt in het kader van een gestructureerd verband en op frequente basis uitgevoerd. **Episodisch vrijwilligerswerk** is meer van deze tijd en wordt niet op structurele basis gedaan. Deze vorm van vrijwilligerswerk biedt meer flexibiliteit.

Trend

Het traditionele vrijwilligerswerk is aan verandering onderhevig; vrijwilligers kiezen in toenemende mate voor een kortdurende projectmatige inzet. Een bekend voorbeeld hiervan is **NL Doet**, waarbij individuen en/of groepen zich kunnen aanmelden om voor een dag zich als vrijwilliger in te zetten voor de maatschappij.

Een andere trend is dat vrijwilligers steeds meer kijken naar wat het werk inhoudt en wat het hen zelf oplevert. Het moet passen bij de ambities, bij het sociale leven of bij hun beleving van plezier maken.

Mantelzorg: niet hetzelfde als vrijwilligerswerk

Veel mantelzorgers beschouwen hun inzet vaak als vrijwilligerswerk. Toch is mantelzorg niet hetzelfde als vrijwilligerswerk. Mantelzorg vindt plaats in familieverband of in de vrienden- of kennissenkring, terwijl vrijwilligerswerk in georganiseerd verband gedaan wordt.

Daarnaast is mantelzorg over het algemeen geen vrije keuze: vrijwilligerswerk kies je, mantelzorg overkomt je.

Maar er is een relatie: vrijwilligers worden veel ingezet ter ondersteuning van mantelzorgers, zodat zij hun mantelzorgtaken kunnen blijven uitoefenen.

Waarom is vrijwilligerswerk belangrijk?

Belang van vrijwilligerswerk

Voor de komende jaren wordt politiek en maatschappelijk grote waarde gehecht aan de eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid van burgers. De overheid streeft naar een zogenoemde participatiesamenleving. Het verrichten van vrijwilligerswerk is een belangrijke indicator van maatschappelijke betrokkenheid en participatie. Het gaat immers om vrijwillige inzet van burgers voor anderen en voor de samenleving.

Vrijwilligerswerk heeft naast een maatschappelijke ook een sociale functie. Door het verrichten van activiteiten voor een organisatie kunnen immers ook sociale contacten en daarmee sociale netwerken ontstaan die van belang zijn voor de sociale samenhang in de samenleving.

Waarom houdt de gemeente Delft zich ermee bezig?

Een vrijwilliger ervaart plezier en heeft het gevoel een zinvolle bijdrage te leveren door iemand te helpen. Vrijwilligerswerk biedt de mogelijkheid om sociale contacten te leggen en te onderhouden, ergens bij te horen. Als vrijwilliger kun je een bijdrage aan de samenleving, aan je stad of anderen leveren en tegelijkertijd iets doen waar je goed in bent, nieuwe vaardigheden ontwikkelen en het activiteitenaanbod in de stad vormgeven. Vrijwillige inzet in het kader van de Wmo is essentieel voor een sociaal betrokken samenleving en voor inwoners zelf is de vrijwillige inzet die zij leveren ook belangrijk.

Ambitie van Delft

De ambitie van Delft is om het vrijwilligerswerk daar waar nodig te ondersteunen om een belangrijke plaats te behouden in de veranderende Delftse samenleving. Maar het is ook de ambitie van Delft om samen met vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties waar veel vrijwilligers werken het grote potentieel van mensen die graag een bijdrage leveren als het hen gevraagd zou worden, beter te benutten. Het is de ambitie van Delft dat over vijf jaar de helft van de volwassen Delftenaren aan vrijwilligerswerk doet.

Risico

Met het toenemend beroep op de zorg en de beperkte middelen die daar tegenover staan, wordt vrijwillige inzet steeds noodzakelijker. Er wordt steeds meer gevraagd van vrijwilligers, mantelzorgers, vrijwilligersorganisaties en organisaties met vrijwilligers. Zij moeten daarbij als het nodig is ondersteuning kunnen krijgen, zodat zij zich verantwoord vrijwillig willen en kunnen (blijven) inzetten.

Vrijwilligerswerk in cijfers

Vrijwilligers in Nederland

Exacte gegevens over het aantal vrijwilligers in Nederland zijn lastig te geven, omdat de cijfers per onderzoek variëren, afhankelijk van de vraagstelling en de timing van het onderzoek. Uit CBS cijfers van 2014 blijkt dat 48% van de Nederlanders (van 18 jaar en ouder) vrijwilligerswerk verricht. Dit doen zij gemiddeld 4 uur per week.

Hoe staat het in Delft met de vrijwilligers?

In Delft stellen we in de Omnibusenquête al een aantal jaar de vraag of mensen vrijwilligerswerk verrichten. Uit de meest recente versie (2015) blijkt dat **36%** van de Delftenaren vrijwilligerswerk verricht en dit gemiddeld 6,5 uur per week doen.

Ten opzichte van 2008 is het aandeel vrijwilligers gestegen (van 30% naar 36%).

In welke sectoren?

Sport blijft de belangrijkste sector waarin mensen vrijwilligerswerk verrichten (33%), al is dit wel afgenomen ten opzichte van 2008 (37%). Op afstand volgen de sectoren cultuur (16%), school (14%) en religie (13%).

Waar zetten Delftenaren zich in als vrijwilliger?

Vier op de tien vrijwilligers verrichten dit werk bij een vereniging (zoals in de sport, scouting), drie op de tien bij een professionele organisatie (zoals school, welzijns- of zorginstelling) en een kwart bij een organisatie die volledig uit vrijwilligers bestaat. Bijna één op de tien vrijwilligers doet dit op individueel initiatief (zoals burenhulp of mantelzorgmaatje).

**Vrijwilligers
gevraagd!!**

Vrijwilligers in de regio

In onderstaande tabel staat het percentage vrijwilligers voor diverse steden in de regio.

	vrijwilligers*
Nederland	48%
Zuid-Holland West	30%
Den Haag	17%
Rotterdam	36%
Leiden	32%
Delft	36%
Leidschendam-Voorburg	26%
Midden-Delfland	43%
Pijnacker-Nootdorp	32%
Rijswijk	23%
Wassenaar	34%
Westland	41%
Zoetermeer	22%

* meest recente cijfers zijn uit 2012, cijfer van Nederland is uit 2014, Delftse cijfer is uit 2015

Vergeleken met Delft verrichten de bewoners in Den Haag*, Rijswijk en Zoetermeer in mindere mate vrijwilligerswerk. In Midden-Delfland en Westland ligt dit aandeel hoger.

* In Den Haag wordt er ook gevraagd of men in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk heeft verricht: dit aandeel ligt op 23%.

Waardering voor het vrijwilligerswerk

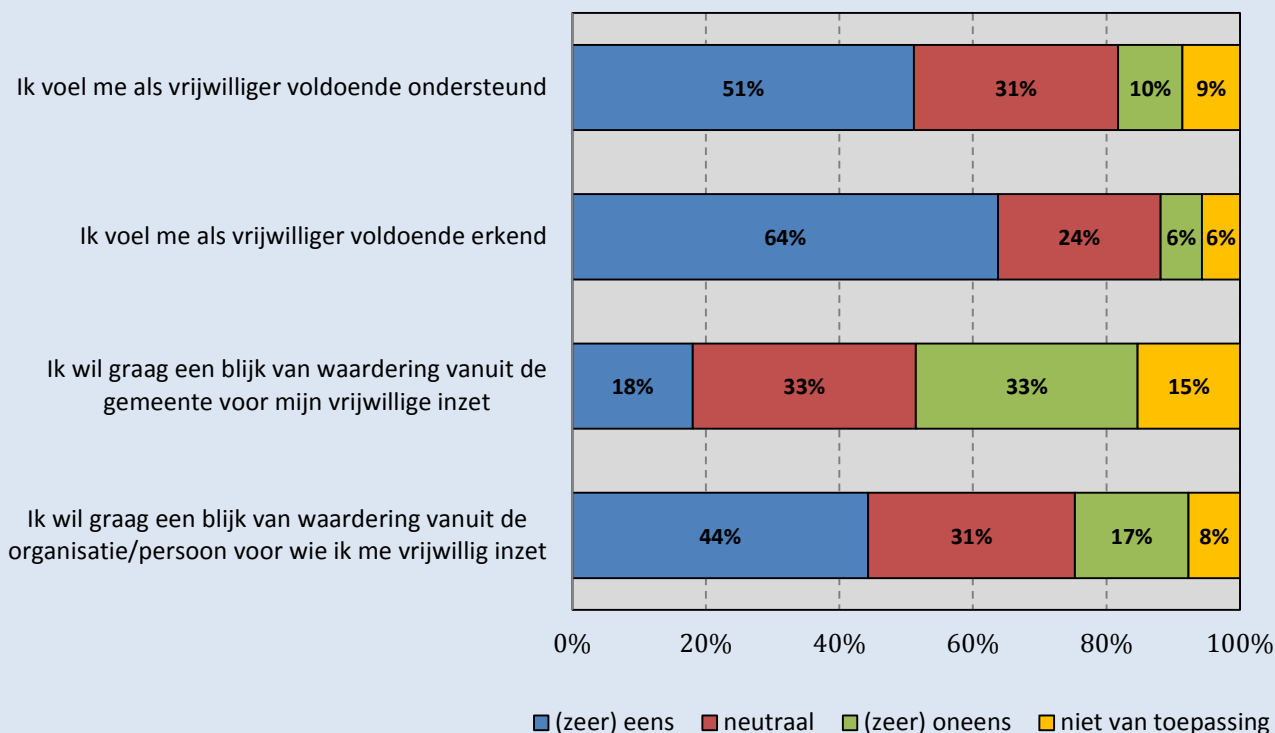
Erkenning en mate van ondersteuning

De helft van de Delftse vrijwilligers geeft aan zich **voldoende ondersteund** te voelen (10% heeft dit gevoel niet). Onder vrijwilligers die ernstige eenzaamheid ervaren ligt dit aandeel opvallend lager, namelijk op 26%. Deze groep antwoordt in grotere mate met 'neutraal' (47%).

Bijna twee derde van de vrijwilligers (64%) voelt zich **voldoende erkend** (6% heeft dit gevoel niet). Ook hier geldt dat ernstig eenzame vrijwilligers zich in mindere mate voldoende erkend voelen (38%) en vaker 'neutraal' antwoorden (42%).

Mening op diverse stellingen (berekend op aandeel vrijwilligers)

bron: O&S Delft, Omnibus 2015

Blijk van waardering

Willen de vrijwilligers een blijk van waardering van de gemeente? Hierover zijn de meningen verdeeld: 18% wil dit wel, 33% niet en 33% antwoordt neutraal.

Ernstig eenzame vrijwilligers geven vaker aan een blijk van waardering van de gemeente te willen (36%).

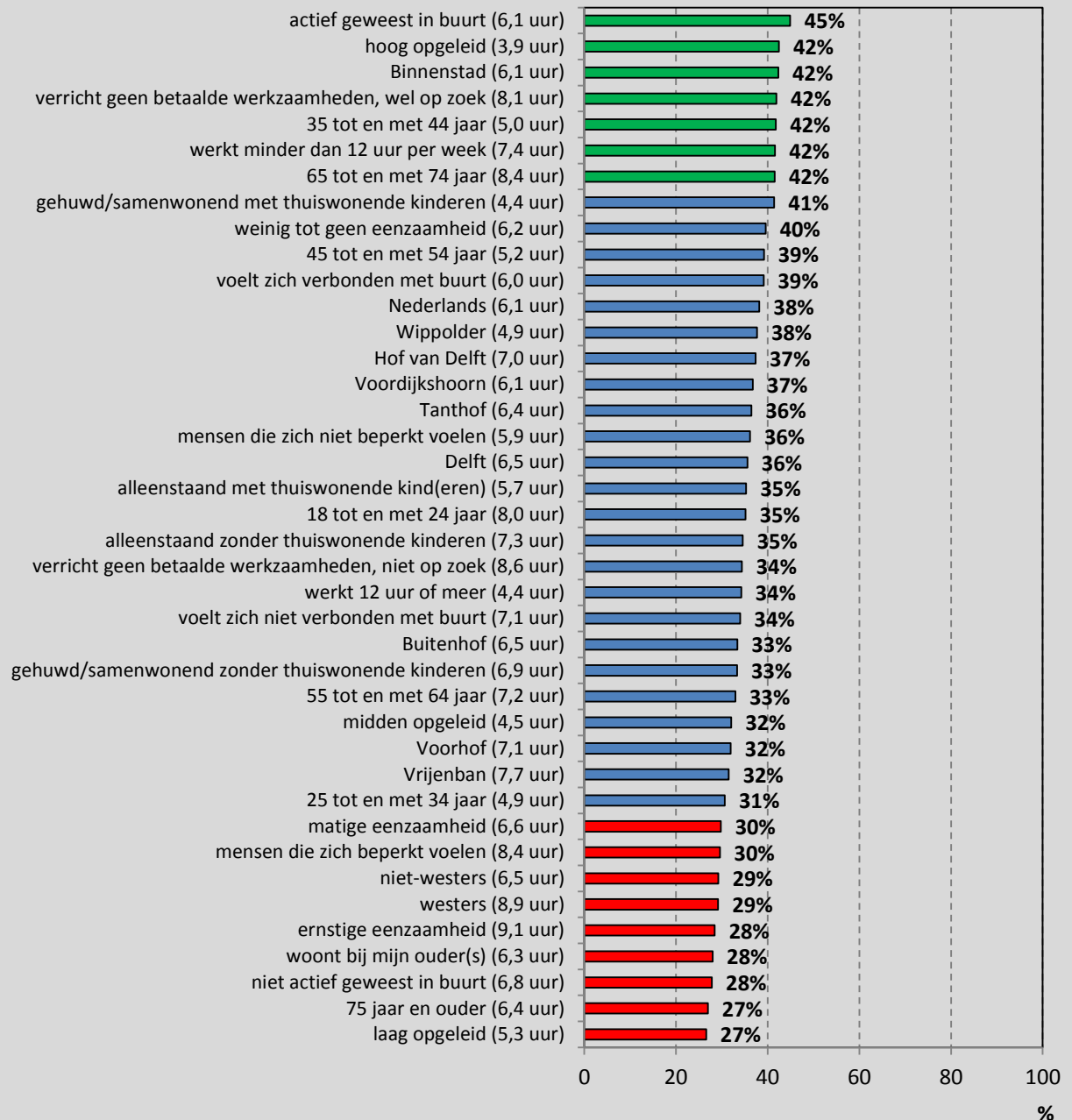
Willen de vrijwilligers dan een blijk van de organisatie/persoon voor wie men zich inzet? "Ja" antwoordt 44% van de vrijwilligers. Drie op de tien antwoorden hier neutraal op en 17% is het er niet mee eens. Opvallend is dat met name de jongeren van 18-24 jaar deze blijk van waardering willen (63%).

Ook ernstig eenzame vrijwilligers geven vaker aan deze blijk van waardering te willen (51%).

Delftse vrijwilligers

Delftse vrijwilligers, naar achtergrondgegevens

bron: O&S Delft, Omnibus 2015

In bovenstaand figuur is in één oogopslag te zien wie in meerdere mate vrijwilligerswerk verricht (de groene balken, wie dit in mindere mate doet (de rode balken) en wie dit in gelijke mate als het Delfts gemiddelde doet (de blauwe balken).

Van de Delftenaren die actief in de buurt zijn geweest, verricht 45% vrijwilligerswerk, 42% van de hoogopgeleiden verricht vrijwilligerswerk, van de laagopgeleiden is dit 27%. Het gemiddeld aantal uur per week dat hieraan besteed wordt is echter bij de laagopgeleiden 5,3 uur en bij hoogopgeleiden 3,9 uur. Dit komt vaker voor binnen een vergelijkingsgroep: een kleiner aandeel dat vrijwilligerswerk verricht, maar het deel bewoners dat vrijwilligerswerk verricht doet dit gemiddeld meer uren per week, zie dus voorbeeld opleidingsniveau en mensen die zich wel/niet beperkt voelen.

Vrijwilligerswerk uitgediept

Vrijwilligerswerk en eenzaamheid

Het lijkt erop dat mensen die vrijwilligerswerk verrichten minder eenzaam zijn dan mensen die dit niet doen; 33% van de vrijwilligers zijn eenzaam tegenover 43% van de mensen die geen vrijwilliger zijn. Kijken we naar de eenzaamheidscijfers (uit 2012) in de regio en de percentages vrijwilligers, dan zien we dat in gemeentes met relatief veel vrijwilligers het aandeel eenzame mensen lager ligt. In Den Haag en Rijswijk bijvoorbeeld is het aandeel eenzamen hoger en zijn er minder vrijwilligers. Het omgekeerde in Midden-Delfland: minder eenzamen (31%) en meer vrijwilligers (43%).

Eind 2013 deed TNS NIPO in samenwerking met Coalitie Erbij een onderzoek naar eenzaamheid en vrijwilligerswerk. Wat blijkt uit dit onderzoek?

- Bij eenzame vrijwilligers spelen sociale motieven, zoals het opdoen van contacten en ergens bij horen een belangrijkere rol bij het doen van vrijwilligerswerk dan bij niet-eenzame vrijwilligers;
- Eenzame vrijwilligers denken dat zónder hun vrijwilligerswerk hun gevoelens van eenzaamheid veel sterker zouden zijn. Vrijwilligerswerk is niet de oplossing, maar vermindert wel de mate van eenzaamheid;
- Eenzame mensen vinden het vaker dan anderen belangrijk dat vrijwilligerswerk echt bij ze past en voldoening geeft. Ook vinden ze de werksfeer van belang.

Vrijwilligerswerk en gezondheid

Tussen vormen van participatie zoals vrijwilligerswerk en gezondheid bestaat een wederkerig verband. Gezondheid *kan* het doen van vrijwilligerswerk beïnvloeden en andersom.

Mensen van 16 jaar en ouder die hun gezondheid als minder goed ervaren, doen minder vaak vrijwilligerswerk (24,8%) dan mensen die hun gezondheid als goed ervaren (30,4%). Ook zijn er significante verschillen tussen mensen met en zonder mentale gezondheidsproblemen en met en zonder fysieke beperkingen. **Let op:** uit de tabel lijkt er een verband te zijn tussen gezondheid en vrijwilligerswerk, maar om dat het om een éénmalige meting in de tijd gaat, mag je niet concluderen dat een goede gezondheid leidt tot meer vrijwilligerswerk.

Percentage 16 jaar en ouder met en zonder gezondheidsproblemen dat vrijwilligerswerk deed

gezondheidsproblemen		% vrijwilligerswerk
ervaren gezondheid	goed	30,4%
	minder goed	24,8%
mentale gezondheid	goed	31,6%
	slecht/matig	23,4%
fysieke beperkingen	nee	30,5%
	ja	24,5%
chronische ziekten	nee	28,7%
	ja (minstens 1)	32,6%

Bron: AVO, 2007

Gebruikte bronnen:

- <http://www.nl.wikipedia.org/wiki/Vrijwilligerswerk>
- <https://www.movisie.nl/kennisdossiers/vrijwillige-inzet>
- CBS, POLS en EBB, 2015
- CBS "Wie doet vrijwilligerswerk?" Sociaaleconomische trends, 2015/04
- GGD Zuid-Holland West, Resultaten van het Gezondheidsonderzoek 2012
- GGD Hollands Midden, Kerncijfers volwassenen- en ouderenpeiling 2012
- GGD Haaglanden, Gezondheidsmonitor Den Haag, 2014
- GGD Rotterdam-Rijnmond, Gezondheid in kaart 2014
- Bewonersonderzoek Den Haag, 2012
- Stadsenquête Leiden, 2013
- Nota "Kader vrijwilligerswerk", Gemeente Delft 2013
- Uitvoeringsnotitie Gezond & Wel, Gemeente Delft, 2013
- O&S Delft, Omnibus 2015

